

Prológ

V salóniku s vysokým stropom sedelo niekoľko ľudí: dvaja poradcovia, fotograf, novinárka a hlava štátu. Napriek tomu v priestore panoval zvláštny pokoj. S prezidentkou sme počas rozhovoru hľadeli na seba a všetko ostatné akoby na moment zmizlo. Je nejaký krok, ktorý v živote ľutuje? Kedy pochybovala, či to zvládne, a kam chodí hľadať ticho?

Pamätám si, že to nebol bežný rozhovor. Pohybovali sme sa na pomedzí dialógu a meditácie, spoločne sme uvažovali o človeku, ktorý je zhodou okolností aj najvyšším predstaviteľom našej krajiny. Rozhovor so Zuzanou Čaputovou bol prvý, v ktorom sme sa vedome nedotkli politiky — fenoménu, ktorý dnes na Slovensku presakuje všetko — a pýtali na človeka. „Bol to pre mňa naozaj asi najkrajší alebo jeden z najkrajších rozhovorov za celý doterajší život,“ odkázala nám neskôr po svojom poradcovi.

Keď sme sa o tom následne rozprávali v redakcii portálu nm.sk, dospeli sme k zhode, že takýchto rozhovorov potrebujeme na Slovensku viac. Vnímali sme, že dialóg, spájanie a zraniteľnosť sú slová, aké nám dnes v krajine naliehavo chýbajú. Vydavateľ Martin Sepp nielenže prikývol, ale povzbudil nás, aby sme v hlbokých rozhovoroch pokračovali

— rozšírili ich a vydali knižne. A tak sme sa spolu s fotografom Dominikom Seppom pustili do práce a začali oslovovať vzácných ľudí, našich respondentov. Profesorka, filmová producentka, šéf armády — ich verejné roly ma zaujímali okrajovo. Viac som chcela spoznať a pochopiť, kým sú vo svojom vnútri, a najmä, ako sa sami sebou stali. Rozhodla som sa, že kľúčom, ktorý odomkne tieto rozhovory s osobnosťami, bude udalosť, ktorá ich zastavila a donútila nanovo zdefinovať svoj život.

„Kto hľadá pravdu o človeku, musí preniknúť k jeho bolesti,“ napísal francúzsky spisovateľ Georges Bernanos. Hoci utrpenie z času na čas prežívame všetci, ide napokon o veľmi osamelú záležitosť. Je to chvíľa, ktorá človeka zastaví, vyradí z okolitej spoločnosti a nastolí ticho, o ktoré nežiadal. V tých momentoch sme otvorenejší a ľudskejší, akoby nám až vlastná bolesť pomohla sňať masky, ktoré nosíme, a zhodiť šablóny, do ktorých nás občas tlačia. V hlbokých rozhovoroch, ktoré sme neskôr spolu nazvali Hĺbkovory, sme sa rozprávali s desiatimi mužmi a ženami a postupne sme sa ponorili do príbehu každého z nich. Vrátili sme do sa chvíľ, keď v ich živote na moment zhaslo svetlo a oni kráčali údolím úplne sami. Čo tam, v tichu a samote, o sebe zistili? Kde hľadali sami seba a o čo sa pri tom opierali?

Pri Hĺbkovoroch som si uvedomila, že to, čo robím, vlastne ani nie je práca. Zažívala som znovu a znovu, že ten ozajstný rozhovor je zážitkom, v ktorom sa môžem dotknúť iného človeka. Počúvala som príbehy rôznych ľudí a začínala naplno chápať, že keď nás bolesť nezlomí, je to ona, ktorá nás učí lepšie vidieť seba aj druhého človeka. Lebo až v stretnutí s ňou pochopíme, akí podobní si vlastne sme.

Naša krajina ochorela. Vládne jej moc, o ktorej sme si mysleli, že sme z nej už vyrástli — banálna, hlučná a trochu smiešna —, no vrátila sa naplno. Búcha po stole a ponára krajinu do čoraz väčšieho rozkolu. Vchádza aj do priestoru, ktorý jej nepatrí, presakuje do konverzácií a vytláča všetko ostatné. Politická moc súčasnosti nám tiež poskytuje únik, akýsi azyl, aby sme sa jeden druhého nemuseli pýtať tie skutočné otázky: Čo to vlastne znamená byť človekom? Kam smerujeme a čo nás pri tom vedie? To, čo nás spája, je predsa oveľa hlbšie. Keď dôkladne načrieme do hĺbky, nie je tam žena ani muž, liberál ani konzervatívce. Nie je tam obyvateľ vidieka ani veľkomesta. Je tam napokon vždy iba človek, ktorý sa snaží žiť najlepšie, ako vie.

Zdá sa mi, že Híbkovory možno čítať niekoľkými spôsobmi: ako stretnutie s ľuďmi, ktorých baví žiť, a to nielen pre seba, ale i pre okolitú spoločnosť. Môžeme ich poňať ako príležitosť na osobné zamyslenie nad otázkami, ktoré si potrebujeme klásť každý z nás. A v neposlednom rade ich možno čítať ako okno do osobnej reflexie istej skupiny ľudí našej krajiny. Ako sa stali tým, kým sú dnes? Kam chodia hľadať pokoj a kedy prežívajú ozajstný strach? Je to kniha rozhovorov o smrti, o ktorej sa nerozpráva, a o láske, akej sa učíme celý život. O utrpení, ktoré človeka brúsi, a zmysluplnosti, bez ktorej sa nedá žiť.

Híbkovory nie sú „Ivinou knihou“. Je to spoločný výtvor všetkých oslovených ľudí, ktorí sa v čase, keď sa sila meria krikom a egom, nebáli ukázať svoju zraniteľnosť. A v nej skrytú pravú moc. „Človek zväčša čaká, že dobrá kniha je len originálna beletria alebo literatúra faktu,“ povedala jedna z respondentiek. „A zrazu zistí, že to môže byť aj stretnutie so skutočnými ľuďmi.“

Toto dielo chce byť pauzou v našich rušných životoch a pozvánkou k otázkam, ktoré sme si prestali klásť. Túži byť tou nemalou výzvou pre jednotlivca, ale aj pre celú našu krajinu: *priblížme sa k sebe.*

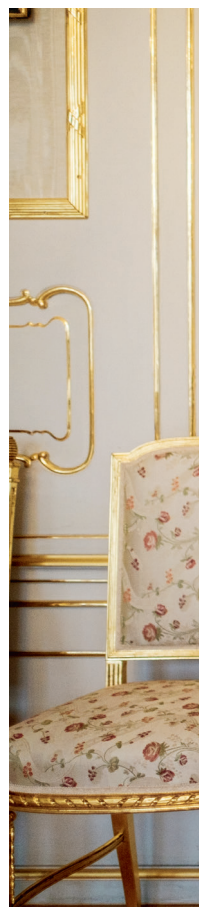
Iva Mrvová

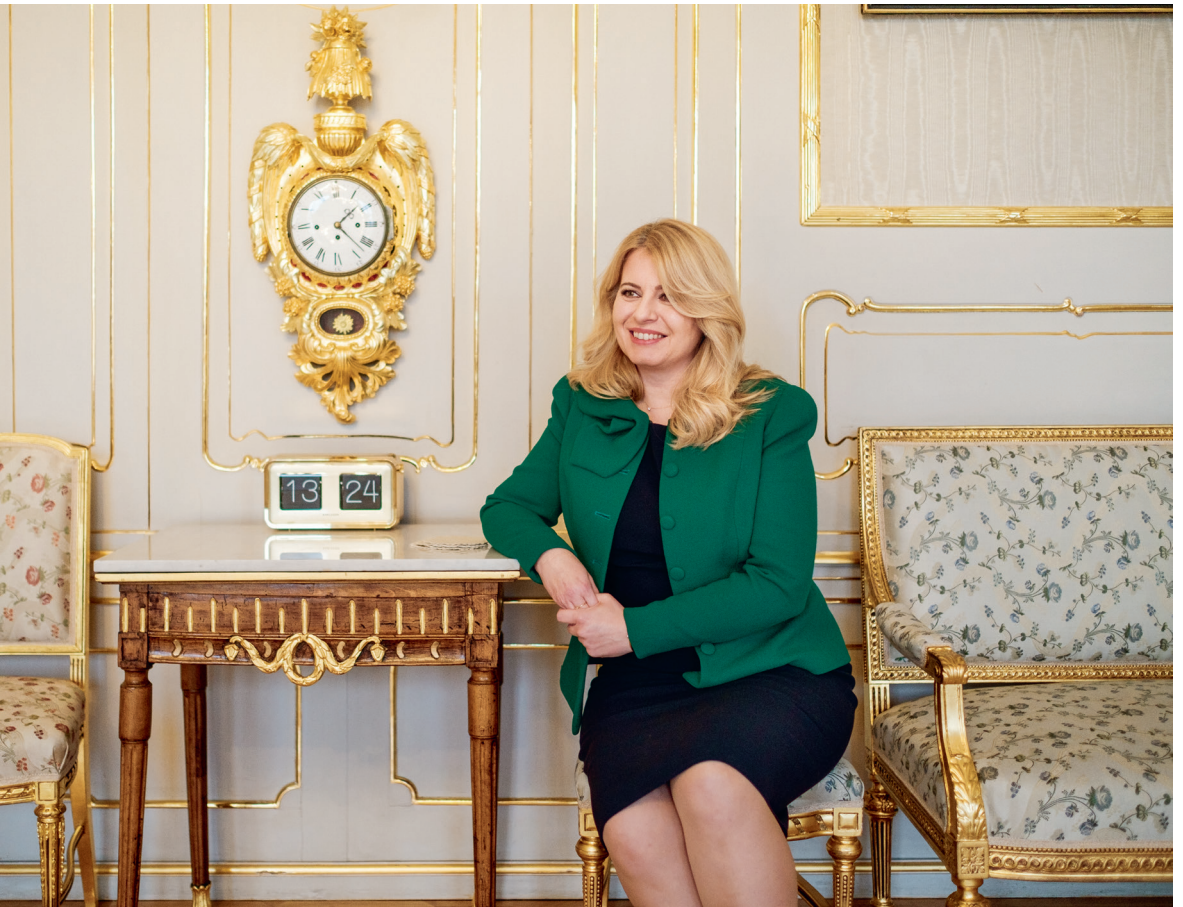
Často si
uvedomujem,
aké dočasné
to všetko je

Tento rozhovor spustil všetky ostatné v tejto knihe. Sedeli sme v salóniku s vysokým stropom a hoci bol advent, Prezidentský palác ešte vianočný pokoj neprežíval. Pozerala som na ženu pred sebou a čakala, ako zareaguje na témy, ktoré som jej vopred poslala.

„Práve som hovorila svojim kolegom, že tie otázky sú úžasné,“ hovorí Zuzana Čaputová — v tom čase ešte stále prezidentka, keď sa nám pohľady stretnú. „Či ja budem schopná dať dobré odpovede, je otázne,“ usmeje sa, hoci na tvári jej badať únavu. „Som rada, keď ma niekto sprevádza inými otázkami, než bežne dostávam. Takže veľká vďaka.“

Nehľadala som prezidentku, hľadala som v prvom rade človeka. Aj keď tieto dve identity nemožno celkom oddeliť. „Na začiatku mojej duchovnej cesty bolo slovo pomoc,“ povie do ticha salóniku slová, aké som od hlavy štátu dosiaľ nikdy nepočula.

Bol okamih, keď toho bolo na vás ľudsky príliš? Keď ste sa pred tým všetkým už potrebovali uzavrieť a chrániť?

Áno, boli momenty, ktoré boli veľmi ťažké a veľmi zraňujúce. Napríklad obdobie pandémie, keď zomieralo množstvo ľudí a ako prezidentka som mala obmedzené právomoci. Nemôžete prijať rozhodnutie alebo urobiť zmenu, ústava vás nepustí. Samozrejme, veľmi náročné boli aj obdobia, keď útoky smerovali nielen na mňa, ale aj na mojich najbližších. Zároveň mi bolo jasné, že mám povinnosť tieto momenty ustáť a dokončiť svoj mandát. Nikdy som nedospela do bodu, že by som uvažovala inak. Diskomfort, ktorý som pri určitom zranení pocítila, ma motivoval s tým rýchlo začať pracovať. To si vyžaduje hlboký ponor a prácu na sebe samej. Vyžaduje si to objavovať aj po päťdesiatke svoje tieň, o ktorých som ani nevedela. *(Úsmev)*

Vracat sa do detstva a snažiť sa pochopiť príčiny, prečo sú niektoré veci pre mňa zraňujúcejšie než pre ostatných. Je to cesta sebaopoznania a verím, že aj dozrievania. Čím väčšou mocou človek disponuje, tým viac musí pracovať aj sám na sebe. Lebo to absolútne determinuje kvalitu jeho služby.

Ako takáto práca na sebe vyzerá?

Je to najmä o pozornosti k sebe v tichu, o vnímaní toho, čo sa deje, a prípadne, ak sa dá, aj o pochopení, prečo sa to deje. Sme obklopení množstvom podnetov, signálov, ktoré nás môžu viesť. V podobe ľudí, ktorých stretneme, niekedy len slova či vety, ktorá zaznie. Treba byť otvorený, niekedy ochotný sa vrátiť späť do detstva a hľadať tam. A v neposlednom rade byť odvážny k nachádzaniu slabostí, ale aj k láskavosti a trpezlivosti so sebou.

Niekedy to môže prebiehať v samote, inokedy v rozhovore s blízkym alebo s odborníkom. A paralelne s tým udržiavať spojenie s priestorom, silou, ktorá nás presahuje. Modlitbou, meditáciou, kontempláciou.

Základný rešpekt voči druhému človeku je nevyhnutná vec. Ako sa však vcítiť do niekoho, kto je pre spoločnosť deštruktívny, a nepohrdať ním?

Odlíšnosť v politike som zažila veľmi veľa. No nepamätám si, že by som niekedy mala pocit pohrdania. Brala by som to ako svoje zlyhanie. Pretože pohrdať niekým znamená vyvyšovať sa nad neho. To, čo však niekedy vnímam, sú podlé motívy. To mi je nesmierne cudzie.

Viem zažiť emóciu hnevu, keď napríklad vidím, že nejaký človek ubližuje druhým. Pohrdať niekým však znamená

Autori

Iva Mrvová (1989)

je reportérka a akademička. Písala pre týždenník .týždeň, Aktuality.sk, Postoj či Denník SME. Na univerzite v Brne a vo Viedni sa venuje výskumu terorizmu. Navštívila viaceré krajiny Blízkeho východu. Niekoľko mesiacov žila v Iraku a v Sýrii, kam sa dodnes opakovane vracia. Zaujíma ju medzináboženský, no predovšetkým medziľudský dialóg — a najmä človek vo všetkých jeho podobách.

Dominik Sepp (1990)

je obrázkar, manžel a otec. Po štúdiách na Filmovej a televíznej fakulte VŠMU sa venuje audiovizuálnym projektom ako kameraman a režisér. Najradšej fotografuje pestrofarebnosť ľudí, od portrétu až po reportáž. Miluje čas doma, keď sú blízko jeho najmilší — manželka Lenka a deti Levon a Hanka. Ticho a inšpirácie hľadá v karpatských lesoch a v kapucínskom kláštore v Bratislave.